

YHTEISKUNTAOPIN KOE 29.9.2017 HYVÄN VASTAUKSEN PIIRTEITÄ

Tutkintoaineen sensorikokous on hyväksynyt seuraavat hyvän vastauksen piirteet.

Yhteiskuntaopin kokeessa keskeisinä arvioinnin perusteina ovat opetussuunnitelmien mukaisten sisältöjen, ajattelutapojen ja taitojen hallinta sekä yhteiskuntaopin keskeisten käsitteiden asianmukainen ja täsmällinen käyttö. Arvioinnin kohteena on myös kokelaan kyky tulkita ja arvioida kriittisesti yhteiskunnallisia ilmiöitä kuvaavaa informaatiota, tehdä niistä itsenäisiä päätelmiä sekä vertailla yhteiskunnallisia ilmiöitä koskevia tulkintoja ja ottaa niihin perustellusti kantaa. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota myös esitystapaan; vastauksen tehtävänannon mukaisuuteen, rajaukseen ja argumentaation selkeyteen.

Vastauksista käy ilmi, että kokelas ymmärtää yhteiskunnan rakenteen ja toiminnan historiallisesti kerrostuneena ja muotoutuneena kokonaisuutena. Hän tuntee suomalaisen yhteiskunnan sosiaalisen, poliittisen, taloudellisen ja oikeudellisen rakenteen sekä niihin liittyvät keskeiset teoriat ja käsitteet ja osaa liittää tarkasteltavat ilmiöt laajempiin yhteiskunnallisiin yhteyksiinsä. Myös suomalainen yhteiskunta osataan sijoittaa kansainväliseen ja globaaliin yhteyteensä, johon kuuluu osana jäsenyys Euroopan unionissa ja sen vaikutukset. Kokelas osaa operoida yhteiskuntaopin keskeisillä käsitteillä, joita ovat valta, vaikuttaminen, vastuun ja oikeudenmukaisuuden käsitteet, talouden toiminnan perusmekanismit ja termit sekä julkista vallankäyttöä ja oikeusjärjestelmän toimintaa ohjaavat periaatteet.

Aineistotehtävissä kokelas osaa tulkita, hyödyntää ja arvioida yhteiskuntaa ja talouden toimintaa koskevia erilaisia aineistoja, kuten tekstejä, kuvia, videoita, karttoja, diagrammeja, kaavioita ja tilastoja asianmukaisesti ja kriittisesti. Pohdintatehtävissä ja tiedollisia ristiriitoja sisältävissä tehtävissä kokelas osoittaa ymmärtävänsä yhteiskuntaa koskevaan tietoon sisältyvän teoreettisuuden ja tulkinnallisuuden sekä syy-yhteyksien monitahoisuuden ja kompleksisuuden. Hän osaa muodostaa itselleen perustellun näkemyksen ristiriitaisista ja arvosidonnaisista yhteiskunnallisista ja taloudellisista kysymyksistä. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota kokelaan valmiuteen rakentaa tiedoistaan jäsentyneitä kokonaisuuksia, kykyä erottaa olennainen ja epäolennainen tieto toisistaan sekä kykyä hyödyntää vastauksessa ajankohtaista tietoa.

Oheinen taulukko on tarkoitettu arvostelutyön avuksi, ja se ottaa erityisesti esiin myös taitotavoitteisiin liittyvät vastausten ulottuvuudet. Sarakkeissa esitetyt kuvaukset ovat esimerkinomaisia.

Tehtäväkohtaisessa hyvän vastauksen piirteissä arvostelukriteerit ovat annettu kaksiportaisesti eli hyvälle ja kiitettävälle vastauksille. **20 pisteen tehtävissä hyvät vastaukset ovat 7–13 pistettä ja kiitettävät 14–20 pistettä, 30 pisteen tehtävissä vastaavasti 11–20 ja 21–30 pistettä.**

	0	Tyydyttävä	Hyvä	Kiitettävä
<i>Tietojen oikeellisuus ja olennaisuus; käsitteellinen täsmällisyys</i>	Ei lainkaan tehtävässä edellytettyä tietoa. Tehtävä on ymmärretty virheellisesti.	Niukkasisältöinen tai sisältää paljolti epäolennaisuuksia. Käsitteiden kovin puutteellista hallintaa. Vastaa vain osittain tehtävään.	Verraten Täsmällistä ja tehtävään hyvin kohdentuvaa tietoa. Käsitteiden hyvää hallintaa.	Täsmällistä tietojen ja käsitteiden hallintaa. Olennaista ja aiheen kannalta mielekkäästi rajattuja tietoja.
<i>Analyttisyys, loogisuus, perustelevuus</i>	Jäsentymätön, sekava. Väitteet vailla perusteita.	Niukasti perusteita esitetyille väitteille. Heikosti erittelevää aiheen tarkastelua. Luettelomainen tai epäselvä rakenne.	Väitteille verraten hyviä perusteluita. Aiheen tarkastelu johdonmukainen, vaikka paikoitellen puutteita. Joiltakin osin analyttinen.	Hyvin analyttinen yleisote. Väitteillä hyvät perustelut ja aiheen tarkastelu johdonmukaista ja argumentoivaa.
<i>Kriittisyys, moniperspektiivisyys, kyky arvioida ja soveltaa tietoja</i>	Ei minkäänlaisia (lähde)kriittisiä huomioita eikä järkiperustaista tietojen arviointia tai soveltamista. Ei merkkejä eri tulkintojen tai vaihtoehtojen pohdintakyvystä.	Heikkoja merkkejä lähdekriittisyydestä. Joitain satunnaisia heikkoja merkkejä eri näkökulmien ja tulkinnallisuuden pohdinnasta. Kyky soveltaa tietoja on heikosti havaittava.	Paikoitellen hyvää (lähde)kriittistä pohdintaa ja hyviä tulkintoja. Joitain hyviä esimerkkejä moniperspektiivistä otetta edustavasta ajattelusta. Joitain merkkejä tietojen arviointikyvystä ja soveltamiskyvystä.	Terävä ja oivaltava (lähde)kriittinen ote. Moniperspektiivistä punnittua pohdintaa. Tietojen arviointia ja soveltamista monin paikoin.

1. Vallan kolmijako-oppi (20 p.)

Hyvässä vastauksessa tarkastellaan vallan kolmijako-opin perusajatusta vallan keskittämisen estämisestä. Vastauksessa käsitellään myös sitä, miten tämä on Suomessa tehty: jakamalla valta eduskunnalle (lainsäädäntövalta), valtioneuvostolle ja sen alaiselle hallinnolle (toimeenpanovalta) sekä riippumattomille tuomioistuimille (tuomiovalta).

Kiitettävässä vastauksessa aihetta käsitellään syvemmin tarkastelemalla esimerkiksi joitakin seuraavista asioista: ihmis- ja perusoikeuksien merkitystä kansalaisten itsemääräämisoikeuksien takaajina, parlamentarismia vallankäytön rajaamisen näkökulmasta, oikeusvaltioperiaatetta julkisen vallankäytön valvonnan mahdollistajana, perustuslain muuttamisen hankaluutta verrattuna tavallisten lakien säätämiseen, sananvapauden ja median riippumattomuuden merkitystä, perustuslakivaliokunnan roolia sekä poliittisesti aktiivisen kansalaisyhteiskunnan merkitystä.

2. Jakamistalous (20 p.)

Hyvässä vastauksessa tuodaan esiin yksipuolisesti joitain seuraavista seikoista:

Yksityinen ostaja voi saada palvelun tavallista edullisemmin, mutta toisaalta hänen kuluttajan-suojansa voi olla heikko, sillä palvelun tarjoaja ei ole ammattimainen eikä välittävä yritys ota välttämättä vastuuta palvelun laadusta. Palvelun tarjoajan ei tarvitse perustaa yritystä. Omaa omaisuutta, kuten asuntoa, voi käyttää oman elämäntilanteen mukaan lisätulojen hankkimiseen, samalla palvelun tarjoaja harjaantuu toimimaan alalla ja voi myöhemmin kenties ryhtyä ammattimaiseksi yrittäjäksi. Toisaalta tulot saattavat vaihdella paljon, eivätkä ne lain mukaan voi olla suuret. Palvelun tarjoajalla ei ole yrittäjälle normaalisti kuuluvaa vakuutusosuutta ja etujärjestön tukea esimerkiksi tapauksissa, joissa palvelun ostajan kanssa syntyy ongelmia. Kansantaloudelle on hyödyksi, jos tällaisen liiketoimintamallin myötä syntyy uusia liikeideoita, pienyrittäjyys laajenee, ihmiset saavat lisää tulonlähteitä, ja reaali-pääomaa, kuten yksityisau-toja, käytetään tehokkaasti myös tuotantovälineinä. Toisaalta harmaa talous saattaa kasvaa, jos palveluja tuottamassa on yhä enemmän ei-ammattimaisia toimijoita. Näiden ansiotaso ja työn tuottavuus ovat matalat, mikä on kansantaloudelle epäedullista. Ammattimaisia palve-luntarjoajia voi myös jäädä työttömiksi.

Kiitettävässä vastauksessa tarkastellaan esimerkiksi edellä mainittuja seikkoja kattavammin ja monipuolisemmin. Lisäksi voidaan pohtia jakamistalouden perusajatusta resurssien tarkoituk-senmukaisesta ja ekologisesti kestävästä käytöstä.

3. Strasbourg Euroopan parlamentin istuntopaikkana ja eurooppalaisena kulttuurimuisto-merkkinä (20 p.)

3.1.

Hyvässä vastauksessa tuodaan esille seuraavia asioita. Strasbourgin asema Euroopan parla-mentin istuntopaikkana 12 kertaa vuodessa perustuu EU:n perussopimukseen. Istuntopaikkoja vaihtelemalla eurooppalaisen integraatioprojektin omistajuus jakaantuu symbolisesti laajem-malle kuin yhteen maahan. Vastauksessa tuodaan esille myös joitakin parlamentin kahden is-tuntopaikan menettelyyn liittyviä ongelmia. Esimerkiksi parlamentaarikkojen muutto tavaroi-neen ja avustajineen Brysselistä Strasbourgii kerran kuukaudessa on kallista, aikaa vievää ja turhauttavaa sekä ympäristölle haitallista. Myös kahden istuntopaikan ylläpitäminen tiloineen on kallista.

Kiitettävässä vastauksessa on myös pohdittu kahden istuntopaikan ratkaisun taustan poliitti-sia taustatekijöitä, Strasbourgin sijaintia Ranskan ja Saksan rajalla ja sen arvoa niiden välisen yhteistyön symbolina. Kyseiset maat ovat olleet integraatioprojektin käynnistämässä oike-asti tärkeitä; jos luovutaan käytännöstä, ainakin Ranskassa EU-kannatus voi epäsuorasti kärsiä (arvovaltatappio maalle). Vastauksessa on myös tarkasteltu kyseisestä kahden istuntopaikan menettelystä luopumisen vaikeutta (edellyttäisi perussopimusten muutamista), vaikkakin val-taosa EU-parlamentaarikoista vastustaa menettelyä.

Voidaan myös väittää, että muinaisia voimasuhteita integraatioprojektin alkua ajoilta ei pitäisi käyttää enää perusteena tänä päivänä, kun jaetaan EU-elinten sijoituspaikkoja, koska EU on muuttunut. Vastauksessa on kiinnitetty myös huomiota niihin mahdollisiin imagohaittoihin

(EU tehottamana, jäykkänä, kalliina ja byrokraattisena koneistona), joita tämä menettely vielä vahvistaa.

3.2.

Hyvässä vastauksessa on tuotu esille monia niistä asioista, jotka puoltavat Strasbourgin asemaa eurooppalaisena kulttuurimuistomerkkinä, ts. paikkana, joka tuo esille yhteistä eurooppalaista historiaa sekä edistää yhteiseurooppalaisen ulottuvuuden huomioimista. Vastauksessa käsitellään Strasbourgin asemaa historiallisesti niin kauppaja kulkureittien risteyskohana kuin myös sen asemaa osana Alsacea, joka usein on ollut Ranskan ja Saksan välisenä kiistakapulana. Strasbourgia eurooppalaisena kulttuurimuistomerkkinä puoltaa myös sen asema monen keskeisen eurooppalaisen instituution, esim. Euroopan neuvoston (1949), Euroopan parlamentin (1952, alun perin Euroopan hiili- ja teräsyhteisön yleinen edustajakokous) syntypaikkana, ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen kotipaikkana vuodesta 1959. Vastauksessa tarkastellaan myös Strasbourgin asemaa osana Euroopan yhdentymistä, kahden eurooppalaisen suurvallan, Saksan ja Ranskan sovinnon ja rauhan symbolina. Vastauksessa voidaan myös viitata Strasbourgin kulttuuriseen panostukseen Eurooppa-tietämyksen edistäjänä.

Kiitettävässä vastauksessa edellä esitettyjä seikkoja ja muita asioita, jotka puoltavat Strasbourgin asemaa eurooppalaisena kulttuurimuistomerkkinä, on analysoitu laajemmin ja monipuolisemmin.

4. Sanoma- ja aikakauslehtien levikki (20 p.)

4.1.

Vastauksessa määritellään levikin ja trendin käsitteet aineiston osoittamassa kontekstissa.

4.2.

Hyvässä vastauksessa kokelas mainitsee eroavaisuuksia ja yhtäläisyyksiä sanomalehtien ja aikakauslehtien levikkien välillä. Kokelas ymmärtää myös levikin laskemisen taloudellisen merkityksen lehdille.

Kiitettävässä vastauksessa kokelas pohtii tarkemmin, mistä kuvatut erot voivat johtua, ja huomioi taloudellisten seurausten osalta sen, että kuviossa esitetty levikin lasku on tapahtunut huomattavan lyhyen ajanjakson (5 vuotta) kuluessa eikä lehdillä siten ole juurikaan ollut aikaa sopeutua levikin laskuun. Kokelas esittää myös perusteltuja arvioita siitä, miksi yleisaikakauslehdet ovat menestyneet huonommin kuin *Suomen Kuvalehti*, joka on onnistunut tarkastellun jakson lopulla jopa hieman kasvattamaan levikkiään.

4.3.

Hyvässä vastauksessa kokelas kykenee esittämään rationaalisia syitä perinteisten painettujen medioiden aseman heikkenemiseen, esimerkiksi lukemiskulttuurin heikkenemisen, kiireisen elämänrytmin ja erityisesti painopisteen siirtymisen digitaalisiin medioihin, kuten digilehtiin, sosiaalisiin medioihin ja internetin uutissivustoihin.

Kiitettävässä vastauksessa edellä esitettyjä seikkoja analysoidaan monipuolisesti ja analyytisesti.

5. Avio-oikeus (20 p.)

Vastauksessa esille tuodaan esimerkiksi seuraavanlaisia asioita:

Avio-oikeus tarkoittaa aviopuolisoiden oikeutta toistensa omaisuuteen. Se tulee voimaan avioeron yhteydessä tai puolison kuollessa, jolloin suoritetaan omaisuuden ositus. Avio-oikeus voidaan kumota avioehdolla. Avio-oikeuden tavoite on turvata, että liiton päättyessä myös vähävaraisempi puoliso saa oikeudenmukaisen osuuden yhteisen kodin hyväksi tehdystä työstä.

Kiitettävässä vastauksessa asian tarkastelua syvennetään. Avioehto voi koskea koko omaisuutta tai sen osaa. Avio-oikeus ei koske sellaista testamenttia tai lahjaa, jonka luovuttaja määrää, että saajan puolisoilla ei ole siihen avio-oikeutta. Avio-oikeutta voidaan oikeudessa kohtuullistaa, jos katsotaan, että sen täysimääräinen soveltaminen antaa kohtuutonta etua toiselle puolisoille. Avio-oikeus tasaa puolisoitten taloudellisia suhteita avioerossa ja turvaa lesken asemaa puolison kuoltua. Tämä on tärkeää muun muassa lapsia kotona hoitavalle puolisoille, jonka ansiotulot jäävät pieniksi, vaikka hänen työpanoksensa on tärkeä koko kodille.

6. Kuluttajansuoja (20 p.)

6.1.

Vastauksessa kokelas tarkastelee asiaan liittyviä kuluttajansuojalainsäädännön määrittämiä menettelytapoja, esimerkiksi seuraavanlaisia asioita: Kuluttajapalvelukset kuuluvat kuluttajansuojalainsäädännön piiriin. Lahtisten tulee ottaa palvelun tarjoajaan yhteyttä ja pyrkiä sopimaan asia tämän kanssa vaikkapa niin, että he saavat hinnanalennuksen. Jos asiasta ei synny sovintoa, Lahtiset voivat ottaa yhteyttä kuluttajaneuvontaan, tehdä valituksen kuluttajariitalautakunnalle tai viedä tapauksen riita-asiana kärjäoikeuteen.

6.2.

Lahtisten tulisi tehdä reklamaatio. Valituksen peruste voi olla esimerkiksi, että rakennustyön valmistuminen viivästyi ja että lopulliset kustannukset nousivat kohtuullista enemmän siitä, mitä oli kirjallisesti sovittu. Kuluttajariitalautakunnan päätös ei sido elinkeinonharjoittajaa. Lopulta asian voi viedä kärjäoikeuteen riita-asiana. Vastauksessa on pohdittu, miten tapaus etenisi riita-asiana kärjäoikeudessa ja muutoksenhakuna ylemmissä oikeusasteissa.

7. Kansalaisaloite poliittisena vaikuttamiskeinona (30 p.)

7.1.

Vastauksessa tuodaan esille, että Suomen perustuslaki tarjoaa tätä nykyä 50 000 äänioikeutelle kansalaiselle mahdollisuuden tehdä kansalaisaloite lain säätämiseksi eduskunnalle, joka keskustelee ja äänestää aloitteesta. Kokelas pohtii kansalaisaloitetta ja sen merkitystä poliittisessä järjestelmässä tarkastelemalla sitä esimerkiksi osana suoraa demokratiaa.

7.2.

Hyvässä vastauksessa tuodaan esille keskeisiä väestöryhmittäisiä eroja kansalaisaloitteiden allekirjoittamisessa, esimerkiksi että nuoremmat ikäluokat ovat aktiivisempia allekirjoittajia kuin vanhemmat, allekirjoittaminen lisääntyy koulutustason noustessa, naiset allekirjoittavat

kansalaisaloitteita miehiä enemmän ja että kaupunkien ja maaseudun välillä on eroa kansalaisaloitteiden allekirjoittamisaktiivisuudessa. Kokelas on myös pohtinut syitä eroihin jonkin verran ja tuo esiin esimerkiksi, että suoran demokratian keinot kiinnostavat nuoria enemmän kuin vanhempia, koulutetut ovat yleensäkin poliittisesti aktiivisempia, maaseututaajamien ja kaupunkien ikärakenteen ero vaikuttaa asiaan.

Kiitettävässä vastauksessa syitä kansalaisaloitteen allekirjoittamisessa ilmenneisiin eroihin on pohdittu laajemmin ja kokelas tuo esiin esimerkiksi seuraavia seikkoja: koulutuksen mukanaan tuoma kansalaispätevyys lisää aktiivisuutta, ja koulutetut ovat yleensäkin kiinnostuneempia politiikasta; mahdollisuus kansalaisaloitteen allekirjoittamiseen internetissä tekee siitä helppoa, mikä näkyy nuoremmissa ikäryhmissä; toiminta verkossa vetää puoleensa myös nuoria, jotka saattavat suhtautua vieroksuvammin perinteisempiin poliittisen osallistumisen muotoihin; myös kansalaisaloitteiden teemat vaikuttavat allekirjoittamiseen, ja esimerkiksi kansalaisaloitteet turkistarhauksesta ja tasa-arvoisesta avioliittolaista ovat saattaneet vedota naisiin enemmän.

7.3.

Hyvässä vastauksessa tuodaan esille erilaisia kansalaisaloitteeseen liittyviä asioita, esimerkiksi että kansalaisaloite lisää kansalaisten mahdollisuuksia tuoda poliittiselle asialistalle asioita vaikiintuneiden poliittisten instituutioiden ja organisaatioiden ulkopuolelta ja se myös mahdollistaa sellaisten asioiden tuomisen poliittiselle agendalle, joille ei löydy edustajaa lainsäädäntöelimissä, että kansalaisaloite on suhteellisen vaivaton poliittisen osallistumisen keino allekirjoittajan kannalta mutta että allekirjoittamisen helppous saattaa houkuttaa allekirjoittamaan ilman erityistä mielipidettä käsiteltävänä olevasta asiasta.

Kiitettävässä vastauksessa tarkastellaan syvällisemmin kansalaisaloitteen merkitystä instituutiona. Se lisää esimerkiksi poliittisen vaikuttamisen kanavia, aktivoi erityisesti nuoria kansalaisia, tarjoaa uudenlaisen kanavan poliittisen tyytymättömyyden osoittamiselle, lisää aloitteiden saavutettavuutta, koska allekirjoituksia kerätään internetissä. Toisaalta kansalaisaloitteen eteenpäinvieminen vaatii resursseja, kampanjointia ja organisoitumista, johon marginalisoituneilla ryhmillä ei ole käytännössä mahdollisuuksia. Kansalaisaloite instituutiona ei muuta vallanjakoa tai vähennä vaaleilla valittujen edustajien valtaa.

8. Euroopan keskuspankin rahapolitiikka (30 p.)

8.1.

Investointien kasvu euroalueella tarkoittaa, että tuotantoedellytysten lisäämiseen tai muuhun kehittämiseen sijoitettu rahamäärä on kasvanut alueella, joka koostuu euroa rahayksikkönä käyttävistä valtioista.

8.2.

Hyvässä vastauksessa tarkastellaan esimerkiksi seuraavia asioita: EKP on viime vuosina "kaatanut rahaa markkinoille" laskemalla ohjaukorkoa ja siten rohkaisemalla pankkeja lainoittamaan investointeja ja kulutusta. Se on ostanut lisäksi valtioiden joukkovelkakirjoja ja siten rahoittanut valtioiden julkista kulutusta taloudellisen toimeliaisuuden kiihdyttämiseksi.

Kiitettävässä vastauksessa tarkastelua syvennetään. Viime aikoina EKP on asettanut keskuspankkitalletusten koron negatiiviseksi ja siten halunnut saada pankit lopettamaan rahan säilömistä taseisiinsa sen sijaan, että pankit lainoittaisivat sillä esimerkiksi investointeja. Se on myös lieventänyt pankeille myönnettävien lainojen vakuussäännöksiä.

8.3.

Hyvässä vastauksessa korkojen kehityksestä tuodaan esille esimerkiksi seuraavia asioita: Keskuspankkien korot ovat liikkuneet samoihin suuntiin mutta hiukan eri tahdissa. Kaikki keskuspankit ovat 2009 tienoilta lähtien painaneet ohjauskoron lähelle nollaa. Korkotaso on vaihdellut erityisen paljon USA:ssa ja erityisen vähän Japanissa. Syynä korkojen huomiota herättävään laskuun on lähinnä USA:n asuntovelkakriisin ja sittemmin etenkin EU:n finanssikriisien laukaisema talouden laskusuhdanne: keskuspankit ovat pyrkineet kiihdyttämään taloudellista toimeliaisuutta ja kokonaiskysyntää laskemalla korkojaan.

Kiitettävässä vastauksessa korkojen muutoksia tarkastellaan analyttisemmin. USA:n keskuspankin koronmuutokset ovat olleet jyrkempiä, ja ne on tehty hiukan aikaisemmin kuin muissa suurissa keskuspankeissa, mikä heijastaa USA:n merkitystä maailmantalouden suhdanteiden voimistajana.

EKP on ollut korkopolitiikassa samalla linjalla kuin USA:n keskuspankki, mutta korkotason vaihtelu on ollut maltillisempaa ja hitaampaa. Britannian korot ovat olleet yleensä korkeammat kuin muualla, Japani taas on pitänyt ohjauskorot lähes koko tarkastelukauden ajan nollan tuntumassa. Korkojen vaihteluun on syynä, että keskuspankit pyrkivät noususuhdanteissa korkoa nostamalla hillitsemään talouden ylikuumenemistä ja hintojen nousua, ja laskusuhdanteissa taas pyritään korkoa laskemalla kiihdyttämään talouden toimeliaisuutta eli kulutusta ja investointeja (kokonaiskysyntää).

8.4.

Hyvässä vastauksessa Euroopan talousongelmien hoidosta tuodaan esille esimerkiksi seuraavia asioita: Ongelmia ei voida hoitaa vain laskemalla korkoja ja ostamalla valtioiden velkakirjoja. On jaettava finanssipolitiikalla kotitalouksille ja yrityksille rahaa, jotta ne alkavat kuluttaa ja investoida enemmän. Se kiihdyttäisi talouskasvua.

Finanssipolitiikka on valtioiden eikä EKP:n toimialuetta. Vaikka EKP on ”kaatanut rahaa markkinoille”, talouskasvu ei ole Euroopassa kiihtynyt. On jopa pelätty, että liu’utaan deflaatioon, jossa taloudellinen toimeliaisuus jäätyy entisestään.

Kiitettävässä vastauksessa asian tarkastelua syvennetään: Rahapolitiikalla voidaan työntää rahaa kotitalouksille ja yrityksille, mutta mikäli ne eivät käytä sitä kulutukseen ja investointeihin, talouskasvua ei muodostu. Nyt on luotu paljon uutta rahaa kansantalouksiin, mutta se on paljolti pankkien ja yritysten taseissa eikä sitä käytetä investointeihin. Rahaa on käytetty kulutukseenkin, minkä pelätään luoneen kuplia joidenkin maiden asuntomarkkinoille. Julkisen vallan olisi itse kulutettava ja investoitava tai lisättävä kotitalouksien mahdollisuuksia kuluttaa, jotta talouteen saataisiin lisää kokonaiskysyntää ja talouskasvu kiintymään.

9. Euroopan unionin nykytila ja tulevaisuus (30 p.)

9.1.

Hyvässä vastauksessa tarkastellaan esimerkiksi seuraavanlaisia asioita: Jäsenvaltioilla on oma komissaari komissiossa. Ministerineuvostossa jäsenvaltioiden ministerit esittävät kantojaan. Parlamentissa on jäsenvaltioista parlamenttiedustajia eli meppejä, jotka eivät kuitenkaan edusta jäsenvaltioita vaan kansalaisia. Virkamiesten rooli tärkeä päätösten valmistelussa.

Kiitettävässä vastauksessa tarkastelua syvennetään, vastauksessa kokelas voi esimerkiksi pohdita, missä määrin parlamenttiedustajat edustavat omaa maataan ja missä määrin taas omaa parlamentin puolue ryhmää. Kokelas voi myös käsitellä kysymystä suurten ja pienten jäsenvaltioiden vaikutusvallan eroista.

9.2.

Piirros esittää Euroopan unionin eri jäsenvaltioista koostuvina saarina, jotka ovat ajautumassa yhä kauemmas toisistaan, ja siten yhteisen sävelen löytyminen voi olla hankalaa. Kuvassa näkyvä hahmo (Eurooppa-neito?) yrittää kuroa umpeen jäsenvaltioiden (erityisesti Ranskan ja Saksan?) välisiä juopia. Kokelas voi myös kiinnittää huomionsa piirroksen julkaisuajankohtaan: se ei liity Britannian mahdolliseen eroon unionista (ns. brexit) vaan jo varhaisempaan epäsuupuun, jolloin Ranska ja Hollanti äänestivät unionin perustuslakiluonnoksen kumoon.

9.3.

Hyvässä vastauksessa tuodaan esille esimerkiksi seuraavanlaisia eroja lainauksissa: Stubb uskoo Euroopan unionin kykyyn ratkaista kriisinsä ja on luottavainen sen tulevaisuuteen. King puolestaan ei näe unionin etenevän mihinkään kriisien kautta ja pelkää äärintationalismin edelleen etenevän Euroopassa. Stubb kokee, että EU:n arvostelu on ensi sijassa poliittista populismia. King näkee tuollaisen kannan juuri olevan euroeliitille tyypillistä kansan näkemyksistä vieraantumista. Molemmat näkevät unionin demokratiavajeen olevan ongelma sinänsä. Kokelas kykenee alustavasti erittelemään kantoihin sisältyviä näkemyksiä esimerkiksi maanosassa kasvavista nationalistisista liikkeistä.

Kiitettävässä vastauksessa kokelas kykenee syvällisemmin analysoimaan lausuntojen eroja, jotka ilmenevät esimerkiksi Stubbin esiin nostamissa kysymyksissä raha- ja finanssipolitiikasta tai Kingin näkemyksissä tulonsiirroista. Vastauksessa käsitellään myös jäsenvaltioiden asemaa unionin päätöksentekojärjestelmässä, jonka suhteen Stubb luottaa huomattavasti Kingiä enemmän EU:n kykyyn koota rivinsä ja estää hajaannus. Molemmissa tekstikatkelmissä näkyy kansalaisten turhautuminen unionin päätöksentekokykyyn, mutta kirjoittajilla on erilaiset näkemykset sen seurauksista. Kokelas pystyy myös arvioimaan esitettyjä näkemyksiä ja ottamaan niihin perustellusti kantaa.